

Marius von Mayenburg

KÁMEN

Je rok 1993 a Heidrun se se svou starou matkou a pubertální dcerou vrací do svého rodného domu. Má to být nový začátek jejich života. Jenže v domě ožívají obrazy z minulosti, na povrch se dostávají staré křivdy. Dům se tak stává jednou z hlavních postav. Je mlčícím nositelem lidských osudů, ve kterém se příběh, zabírající časové období od nástupu fašismu až po nedávnou minulost, odehrává. Násilné vysídlování, zabavování majetků a opětovné navracení je téma, které rezonuje i u nás.

Marius von Mayenburg napsal hru *Kámen* u příležitosti 20. výročí pádu Berlínské zdi – jednoho z nejznámějších symbolů svržení totalitních režimů ve střední Evropě.

**Česká premiéra:
28. května 2015 ve Stavovském divadle**

Marius von Mayenburg

KÁMEN

Překlad: **Petr Štědroň**

Režie: **Michal Dočekal**

Scéna: **Martin Chocholoušek**

Kostýmy: **Zuzana Bambušek Krejzková**

Dramaturgie: **Iva Klestilová**

Hudba: **Václav Havelka & Martin Tvrdý**

Pohybová a režijní spolupráce: **Petr Zuska**

Videomapping: **František Pecháček**

WITHA: **Kateřina Winterová**

WOLFGANG: **Martin Pechlát**

HEIDRUN: **Lucie Žáčková**

MIEZE: **Jana Preissová**

STEFANIE: **Antonie Talacková**

HANNAH (14 let): **Elizaveta Shvachko**, posluchačka DAMU

(...) Ve hře *Kámen* už titul ohlašuje, jak málo síly k jednání se v jednotlivých lidech skrývá. Jeden dům je za časů národního socialismu svými židovskými vlastníky nuceně odprodán jedné německé rodině. Následuje bombardování Drážďan a sebevražda nového majitele. Jeho žena a dcera přežijí, v roce 1953 ale z NDR vzniklé v důsledku války uprchnou. V roce 1978 svůj bývalý dům, v němž mezitím bydlí cizí lidé, ještě jednou navštíví. V roce 1993 je již ona dcera matkou a do domu se nyní vrací tři ženy. V první scéně hry chtějí oslavovat výročí svatby mezitím již pomatené babičky. Ta se schovává pod stolem a obává se bombardování domu.

Od kamene se odvíjejí rodinné historky. V roce 1935 se jím házelo do oken, když rabující nacisté ještě nepostřehli, že dům byl mezitím už „arizován“. Z kamene se tedy v rodinné kronice stává symbolické znamení protestu. Dům tedy vlastně nebyl vymámen výhodně a v tísnivé situaci, jeho prodejem bylo naopak umožněno financovat útek jeho původních, židovských majitelů. A ten kámen v oknech nebylo žádné nedorozumění, zato byl naopak útokem na odvážné postoje těch, kteří napomáhali v útěku pronásledovaným. Při vlastním útěku z NDR jej pak museli v Drážďanech nechat a zakopali jej na zahradě. Během návštěvy východního Německa kámen proti vůli nových obyvatel domu opět vykopou, aby pak mohly v roce 1993 právě tento kámen triumfálně předložit nově vyhnané obyvatelce coby důkaz dobré rodinné historie.

Ve 34 krátkých scénách skáče děj mezi šesti různými letopočty: v roce 1934 dochází k vyvlastnění domu, v roce 1935 pak k házení kamene do oken, v roce 1945 nastane bombardová-

ní a sebevražda, v roce 1953 příprava na útěk z NDR, v roce 1978 návštěva NDR a v roce 1993 opětovné nastěhování do domu a rušivá návštěva někdejší majitelky z bývalé NDR. Scény jsou poskládány tak, že vždy poslední věty předchozího výjevu korespondují s těmi úvodními v následující scéně, jež se odehrává v jiné době. Místo však zůstává vždy to stejné. Pokoj v téže domě u téhož stolu.

Vznikají tak tajemné současnosti dějů na pozadí tří německých států. V domě se během sledu jednotlivých scén kumulují dějiny. Zároveň je perspektiva ztvárnění dějin směřována k divadelnímu procesu. (...)

Bernd Stegemann
Hry s perspektivou času

Moderní doba přinesla krom všeho novodobého zla dvě novinky: kolektivní vinu a lítost z krutosti dějin. Státy se omlouvají obětem za krutosti a lidé pociťují lítost z minulosti. To dřív nebývalo. Ani dnes se takové pohledy do minulosti neprosazují snadno. Zapomínání a nevinnost je lehčí než nezapomínání a vina. Nic nebude odčiněno, vše bude zapomenuto – je odpovědí na zločiny páchané lidmi pod vedením států a také odpovědí na tresty za ně. Kdo historii nepochopí, bude ji muset znovu prožít, říká se varovně. Ale lidé nechtějí nic pochopit. Řítí se slepě a nadšeně do hrozných dějů, o kterých se říkalo (a dodnes říká): Už nikdy!

S moderními dějinami dvacátého století máme potíže i my. Němci je mají dvojnásobné, prožili a budovali nacismus i komunismus. Nám stačí jedna totalita, v níž jsme žili, budovali a jásali, jen půl té německé starosti, abychom si nevěděli rady. Němci si rady vědí mnohem lépe. My jsme komunistickou éru zabalili do výmluv, lží a iluzí. Z těch se Němci dobře škrabou ven. Mají náskok. Jejich pohled na nacismus i komunismus je ostřejší a hlubší. Lži a iluze o těch dvou strašných a krutých dobách, které i Němci rádi šířili, alespoň cizinci se to tak zdá, už blednou. My bledneme také, ale z obav, že se mravy komunismu k nám vrátí. Že pro nás bude platit ta hrozba – prožijete to podruhé. (...)

Karel Steigerwald
Je srdce tvoje na černej kámen lom

OTÁZKA PRO MARIA VON MAYENBURGA:

Kámen je velké sousto a docela oříšek: drama z německé historie 20. století, přinejmenším jeho posledních dvou třetin. Začíná v roce 1935 a jeho poslední zastavení se odehrává v roce 1993. O něco takového se minimálně od *Silnice na Volokolamsk* Heinerja Müllera už nikdo nepokoušel. Jak se píše historie?

Pro mě to byla látka, kterou jsem chtěl napsat už dávno, protože má hodně společného se mnou a mou rodinou. Do textu se vlévá spousta příběhů, které znám od své babičky a rodičů, od spřátelených rodin. U tohoto tématu by se taky člověk mohl k smrti urešeršovat, a vlastně všechno, co najdete – a člověk toho nachází spoustu – je velmi zajímavé. Já jsem chtěl ale především vyprávět věci, které pro mě získaly nějaký emocionální význam, protože se jimi

zaobírám od dětství. Proto jsem si taky odpíral prvky, které by se k tomu příběhu i hodily, byly by však vyčtené, neměl bych k nim tento emocionální postoj. Nabízelo by se zatáhnout do příběhu Stasi, příběhy disidentů, Německý podzim – byla by celá řada možností, jak tuto specificky německou kontinuitu odvyprávět. Na napsání hry jsem neměl moc času, a zpětně si myslím, že to tak bylo velmi dobře. Tím pádem jsem se musel omezit na materiál, kterým jsem už beztak disponoval. Nevím, jestli se historie píše takhle, pro mě to ale bylo spíš takové přiblížení, v němž nebylo nic akademického. Nemusel jsem překlenovat žádnou historickou distanci a zabývat se něčím cizím, ale mohl jsem psát o něčem, co dnes tvoří moji identitu.

OTÁZKY PRO MICHALA DOČEKALA:

Hra *Kámen* se pohybuje v širokém časovém období. Od roku 1935 až po současnost. Co Vás na této hře přitahuje?

Na hře *Kámen* je přitažlivé téma paměti, která si různě upravuje minulost. Německá moderní historie – zejména odehrává-li se hra v Drážďanech – je zároveň historií střeoevropskou a tudíž částečně i naší. A naším tématem jsou, či by měly být, jizvy a závaží minulosti. Nestrávená a nezpracovaná minulost se pořád vrací, jako kdyby nám něco leželo v žaludku. Třeba kámen.

V Maďarském divadle v Kluži jste režíroval dramatisaci Hrabalovy novely *Obsluhoval jsem anglického krále*. Nacházíte mezi těmito dvěma látkami nějakou spojitost?

Ano, jsou si podobné dobou, kterou se obě látky zabývají. U Hrabala jsou to léta cca 1920-1970 u Meyenburga roky 1935-1993.

Ve hře *Mikve*, kterou jste režíroval, hrají samé ženy. I ve hře *Kámen* je převaha žen. Nevzděsila Vás ženská přesila, nebo naopak potěšila?

Myslím, že nemám s ženami při práci nějaký zásadní problém, ale počet ženských či mužských rolí nebyl pro výběr *Kamene* určující, důležitá byla hra sama.

Jaké jsou Vaše další režijní plány?

Na podzim budu režírovat ve zmíněné Kluži Kafkovu *Ameriku* a pak v opeře ND.

Videotrailer k inscenaci bude ke stažení na videokanálu Činohry ND na www.youtube.com

Kontakt pro média:

Tomáš Staněk, public relations
tel.: 224 902 126, mobil: 605 207 249, e-mail: t.stanek@narodni-divadlo.cz

Sledujte profil Činohry na sociální síti Facebook.com
www.narodni-divadlo.cz
www.cinohraND.cz

NA PARTNERSTVÍ ZÁLEŽÍ



KB

GENERÁLNÍ PARTNER
NÁRODNÍHO DIVADLA

Partneři Národního divadla



ŠKODA

AUTOCONT

Patron Opery Národního divadla

NADAČNÍ
FOND

BOHEMIAN
HERITAGE
FUND

Partner inscenací Národního divadla



Mecenáši Národního divadla

KOLOWRAT  KRAKOWŠTÍ

Národní divadlo děkuje JUDr. Dominice Kolowrat-Krakowské
Maximilianu Kolowrat-Krakowskému a Francesce Kolowrat-Krakowské
za nezištnou a štědrnou podporu.

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl



Generální mediální partner

Mediální partneři

mediální skupina **mafra**

 Česká televize

 Český rozhlas